

**R. P. Ferdinandi De Castro Palao, Legionensis Soc. Iesv,
Sacrae Theologiae Professoris, Et sanctae Inquisitionis
Qualificatoris & Consultoris; Operis Moralis, De Virtutibus,
Et Vitiis Contrariis, In ...**

Continet Tractatus De Conscientia, De Peccatis, De Legibus, De Fide, Spe,
Et Charitate

Castro Palao, Fernando de

Lugduni, 1669

§. 2. Quid de consensu per ignorantiam vel errorem;

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76540](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76540)

ET quidem de consensu coacto omnes illi doctores, qui affirmant metum iure naturæ annullare quemlibet contractum, consequenter affirmabunt annullare dispensationem. At quia loquens de metu probabilis consensu ex hoc capite non esse iure naturæ irritum contractum, censet neque dispensationem sic exortam esse irritam, si causa dispensandi alias intercedat, quia metus non tollit voluntarium, etiam si illud diminuat. Quapropter si demus dispensationem habere absolutam voluntatem dispensandi, non obstante iniuria per metum sibi facta, dispensatio obtinebit. Iure autem positivo non invenitur talis dispensatio irritata, & annullata: solum enim de abolitione ab excommunicatione invenitur cautum esse nullius effectus *cap. vnic. de his que vi. in 6. quod non licet extendere ad dispensationem, quæ est omnino diuersa, quæ doctrina tam in dispensatione legis positivæ, quam naturalis, scilicet voti procedit, & ita tenet Suarez lib. 6. de legib. c. 2. n. 21. & lic. 6. de voto, cap. 27. n. 27.*

2 Dixi. Si causa legitima dispensandi in lege intercedat, quod notanter appositum ob dispensationem concessam in voto, iuramento, & qualibet lege superioris; in quibus si dispensans cogereetur concedere dispensationem, legitima causa dispensandi non proposita, nulla esset dispensatio non tam ex metu, quam ex defectu causæ, quod optimè aduertit Suarez lib. 6. de voto, cap. 27. n. 18. At si cogitur dispensare legitima causa intercedente, iustus videtur esse metus incensus: neque conquiri potest Prelatus de talis incensione, præcipue si causa, sit, ex qua debebat ipse dispensationem concedere. Quod si metus legislatoris esset iniuste incensus, ut ipse in propriis legibus dispensationem concederet, & de facto concedat, nulla illi allegata causa, dispensatio tenet, quia illam dare potest absque causa, præcipue cum ex parte ipsius sufficiens causa sit honestandi dispensationem, metus incensus.

3 Dixi similiter si dispensans habet absolutam voluntatem dispensandi, valere dispensationem quia sufficiens fundamentum est, ut præsumatur, non animo sed verbo tenus dispensationem concedere. At quia etiam est præsumptio neminem alio sensu verba proferre, quam in animo habet, ex e. humana aures, 22. quæst. 5. ibi humana aures verba nostra talia iudicant, qualia foris sonant. Quare nisi manifestè constet de contraria voluntate, pro verbis iudicari debet ut tradit glossa in supradicto cap.

§. II.

Quid de consensu per ignorantiam, vel errorem.

- 1 Ignorantia, vel error tollens voluntarium, annullat gratiam & quamlibet dispensationem.
- 2 Rescriptum gratia per subreptionem obtentum ipso iure est nullum, Rescriptum iustitia venit annullandum.
- 3 Debet in rescripto attendi, quod sit primò concessum, ut intelligatur, quando est rescriptum gratia, quando iustitia.
- 4 Taciturnitatis, veritatis, vel expressio falsitatis, reddi supradicto modo rescriptum nullum, tamen si in culpa non sis.
- 5 Si deceptio committitur circa substantia, vel circa personam, cui committitur, rescriptum annullatur. Explicatur exemplis, de substantiis in materia rescripti.
- 6 Explicatur de errore commisso circa personam.
- 7 Quid si ex errore concedens dispensationem intelligit esse alium ab eo cui re vera concedit. Affirmat Sanchez valere dispensationem.
- 8 Probabilis est oppositum.

Præsupponenda sunt in aliqua cetera, ut gradum ad difficultiora faciamus.

Primò certum est si detur ignorantia, vel error, qui voluntarium tollat, dispensationem, & quamlibet aliam gratiam & rescriptum esse nullum; quia hæc concessionis sine voluntate concedentis habere non possunt effectum. Dupliciter autem error, vel ignorantia contingere potest. Primò si causam ex qua impeditur dispensatio, taceas. Secundo, si falso exprimas causam, ex qua conceditur; quocumque enim ex his modis error, vel ignorantia contingat, dispensatio, gratia, & quodlibet aliud rescriptum irritum est, habetur *cap. ex parte, cap. sedes, c. si proponente, cap. constitutus, cap. postulasti, de rescript. cap. quia circa, de consanguinitate, & affinitate, inter dilectos, vers. ult. de fide instrum. cap. vit. de filiis presbyter. in 6. & l. quod si nolimus, ff. de dicit. edict.* Ratio est quia non intendit Pontifex tali errore, vel ignorantia stante rescriptum concedere in quolibet enim rescripto subintelligitur hæc conditio, si preces veritatis nitantur, quæ cum a veritate alienæ sint, vel per suppressionem veri, vel per expressionem falsi, conditio requisita ad rescripti valorem non subsistit, & consequenter neque rescriptum. Quod addo veram esse, ut etiam in rescripto non diceretur expressè, si preces, veritatis nitantur si de facto non nitantur veritati rescriptum nullum est, ut est decisio expressa in *cap. ex parte, de rescript. ibi in huiusmodi litteris intelligenda est hæc conditio, etiam si non appo-*

natur, si preces veritatis nitantur, quia est conditio, quæ de iure inest ut bene explicat glossa ibi. Neque obstat textus in l. fin. C. de diuersis rescript. ex qua videbatur ad irrationem rescripti necessarium esse hanc exprimi conditionem: inquit enim lex, sub ea conditione precesserit præcipimus, si preces veritatis nitantur. Ego quando non sub ea conditione profertur rescriptum, valorem obtinebit. Non inquam, obstat: tum quia ibi non præcipitur rescriptum profertur sub ea conditione expressa quæ id necessarium sit ad irrationem rescripti, sed quia est conueniens sic profertur, ut nemini detur locus dubitandi. Tum, quia verbum illud, profertur, non videtur sumendum in rigorosa significatione, ita ut intelligatur præcipi ab illa lege, in quolibet rescripto hanc exprimi conditionem; non enim videtur hic sensus esse, cum videamus plura rescripta hanc expressam conditionem non continere, sed sensus est sub ea conditione prolatum censeri præcipimus; quia cum sit conditio, quæ de iure inest, parum interest si exprimat, cum non expressa, subintelligenda sit.

2 Secundò est certum diuerso modo rescriptum gratia per subreptionem obtentum esse irritum, ac rescriptum iustitiæ, Rescriptum gratia voto illud, quod continet dispensationem, vel facultatem dispensandi præteritatem, collationem beneficii, aut aliam quamcumque gratiam. Rescriptum iustitiæ est quod dat iurisdictionem ad lites, ut multis probat Menochius lib. 2. centur. 3. casu 201. num. 1. Rescriptum ergo gratia est nullum ipso iure, si per subreptionem, hoc est, per taciturnitatem veri, vel expressionem falsi obtentum sit, *cap. fin. de filiis presbyterorum, in 6. ibi veluti per subreptionem obtentum, nullius penitus est momenti, & cap. postulasti, de rescript. ibi, commotum reportare non debet huiusmodi litteris, ut pote veritate tacta imperatis.* Et idem dicitur in *cap. constitutus, eodem tit. & licet huiusmodi iura in materia beneficii loquantur, quæ grauius, & rigorosius solet a iure prohiberi ob præteritatem ambitionem, iuxta *cap. quamvis de prebend. in 6. At fere omnes Doctores illorum textuum, decisionem extendunt ad quamlibet gratiam, & dispensationem, quia militat ead. ratio, scilicet defectus voluntatis in concedente, quæ non est censenda adesse, quando exprimitur, quod tacendum erat, & taceatur, quòd erat exprimendum, sic pluribus exornat, & comprobat Felin. in *cap. audientiam, 1. de rescript. num. 22. vers. amplius secundo. Tiraquel. multos referens tract. cessante causa, limit. 1. n. 12. & segg. & pluribus exornans Nicol. Garcia part. de benef. cap. 3. à princ. Gutier. qq. canon. lib. 1. cap. 1. num. 22. Suarez lib. 6. de voto, cap. 27. n. 3. Sanchez lib. 8. disp. 21. n. 10. At rescriptum iustitiæ sic per subreptionem obtentum, non est ipso iure nullum, sed venit annullatum ope exceptionis, quare quouique per exceptionem elidatur validum est habetur *cap. si autem, & c. plenius, de rescript. ubi secundum rescriptum imperatum per subreptionem id est per taciturnitatem primi rescripti non est nullum, sed venit cassandum, quia si esset nullum ipso iure, & conualesceret data negligentiæ primi imperatoris, quam in conjunctione testatur Felin. in prædicto cap. ad audientiam, n. 17 in princ. approbati ab omnibus: & ita tenent omnes supradicti Doctores. Ratio autem, quare rescriptum iustitiæ non annullatur a iure ipso facto, sed ope exceptionis, rescriptum vero gratiosum reddatur irritum; ea mihi videtur præcipua, quam tradit Felin. in prædicto cap. ad audientiam, in fin. cum Cardinali & Imola, videlicet, quia litteræ ad beneficia tribuunt, ius, sed litteræ ad lites tribuunt iudicem, non ius; & sic primæ sunt maioris præiudicii, ideo facilius inficiuntur.****

3 Plures limitationes, & ampliaciones alibi tenentur huic doctrinæ, quas potes videre specialiter in Felino, qui in supradicto loco optimè hanc materiam expendit. Illa tamen est præcipua, spectandum esse in rescripto, quid sit primò concessum, quando in litteris rescriptum gratia, & iustitiæ continetur. Nam si primò concessum sit rescriptum gratiosum, & pro illius executione detur rescriptum iustitiæ. Si primò vitiatum est subreptione, secundum rescriptum est ipso iure nullum, ex *cap. si super gratia, de off. deleg. in 6. & cap. constitutus, de rescript. & aliis, quæ allegat Felin. in *cap. ad audientiam, 2. de rescript. num. 18.* Contra verò si primum rescriptum datum sit ad lites, & consequenter, rescriptum gratia sit factum, cui scilicet concedatur aliquod beneficium, v. g. reuocetur alicui iurisdictioni, valet hoc secum litem rescriptum, sicut & primum, quouique ope exceptionis elidatur, ut tradit Felin. cum aliis supra, num. 21. Ratio desumitur ex *reg. iur. accessorium, de reg. iur. in 6.* accessorium enim sequitur naturam principalis: & ita alios referens tenet Felin. in *d. cap. ad audientiam, n. 17. & n. 19.* & ibi Abbas num. 14. Nauarr. *cap. si quando, pr. stud. 1. num. 1. de rescript. Sanchez lib. 8. disp. 21. num. 6.* Aduertunt tamen plures Doctores supradicta intelligenda esse de rescriptis impetratis à Pontifice, vel eius Legato; secus de gratiis & rescriptis impetratis ab ordinario, existimant enim nullam gratiam, nullamve dispensationem ab ordinario impetratam vitari ex subreptione: sic loquens de benef. docuit Gonzalez, *reg. 8. cæcell. gloss. 4. num. 17. 3. Menoch. de arbit. casu 201. à num. 15.* & generaliter loquens de omnibus gratiis videtur docere Eman. Sa*

Sax vero gratia, n. 21. & expressè alios referens Nicol. Garcia s. p. 27. de benef. cap. 3. n. 6. & alij apud ipsos. Sed, vt bene notat Thom. Sanchez, lib. 8. de mar. disp. 2. n. 4. & lib. 4. in Decal. c. 47. n. 10. hæc limitatio sic vniuersaliter accepta, vera non est. Negari enim non potest libereptiam, & nullam esse dispensationem ab ordinario obtentam, circa verum affirmatum ordinem factum falsò allegata causa incontinentiæ. Quare illam doctrinam veram esse iudico solum in materia beneficio- rum, in quibus deceptio circa valorem beneficij non vitiat gra- tiam ab ordinario concessam, quia non cauetur à iure hanc qualitatem esse ordinario exprimentam, quia ipse supponitur perfectam omnium notitiam habiturus, ex Clem. 2. de offic. ordi- nis. Idem putare dicendum de falsitate circa ea, quæ ordinarius teneretur omnino scire; oppugnat enim non potest talis dis- pensatio vitio subreptionis qua ratione impetrans ab ordina- rio abolutione ab excommunicatione falsò allegans parti factis esse, tenet abolutione, quia ordinarius renebat hæc rectè investigare, & tradit Nauar. c. 27. n. 38. Couarr. c. alma. 1. p. §. 11. n. 14. multis relictis Nicol. Garcia 8. p. de benef. c. 3. n. 10. At in reliquis, & præcipue in dispensationibus legum superioris re- tinentia est doctrina posita, vt intelligatur tam de Pontifice, quam de ordinario.

4 Tertio certum esse debet quomodoque taceatur veritas necessariò exprimentam, vel exprimatam falsitas necessariò taceanda, rescriptum subreptum erit, & nullum nullitate supradicta. Ratio quia deficit voluntas concedentis, & videtur decium in c. si super litteris §. si vero, de rescriptis, & tradit gloss. si non proprio, de prob. in 6. verb. taceatur, Mascard. de prob. c. 8. 4. n. 4. Menoch. de arbit. lib. 2. c. 1. §. 201. n. 22. & alij, quos refert, & sequitur Sanchez lib. 8. disp. 2. n. 14. 42. & §. 6. Salas disp. 20. sect. 15. n. 116. Guitier. lib. 2. c. 1. §. 9. cap. 15. n. 13. Et quo fit, si abique tua culpa, tuus procurator vt facilius dispensationem impetraret, mutauit narrationis substantiam, vel tacendo verum, vel exprimentum falsum nulla erit im- petratio rescripti, habetur c. si motu proprio, de prob. in 6. verb. scio si ad petitionem illius, vel alterius pro re oblatum, & sic alios referens docet Sanchez lib. 8. de dispens. disp. 2. n. 56. 57. & §. 8. ratio est eadem, quia deficit voluntas.

5 Quarto certum esse debet, si deceptio commissa sit circa substantialem materiam rescripti vel circa personam, cui committitur rescriptum, vitari omnino. Exemplis declaro de erro- re commisso circa materiam substantialem. Petis dispensatio- nem pro voto castitatis, cum tamen sit votum religionis. Petis dispensationem pro voto non fornicandi, non nubendi, cum tamen sit votum castitatis. Licet enim in voto castitatis, inclu- datur votum non fornicandi, non nubendi, non poluendi, in- cluduntur sub absoluta voluntate castitatis & quare si absoluta voluntas castitatis non declarat, non declarat materia dis- pensanda. Item si pro voto affirmandi ordines, petas dispen- sationem non nubendi, sunt enim hæc omnino diuersa. sic Suar. lib. 4. de voto, c. 27. n. 6. Sanchez lib. 4. cap. 47. n. 118. Ad idem est si petas dispensationem voti religionis, cum tamen sit etiam profectum in religione, quia secundum probabiliorem sententiam votum profecti aliquid superaddit primo, sic Nauar. c. 12. n. 47. Suarez supra Sanchez lib. 4. c. 47. n. 35. E contra vero si habens votum religionis peteres dispensationem de voto profecti: credo dispensationem valere, quia in voto profecti clauditur expresse votum religionis, etiam insuper aliquid addatur, ac proinde non est commissus error in voti substantia. Suar. supra n. 8. Sanchez n. 29. Item si peteres dispensationem voti dubij, cum tamen sis certus, varias substantialem materiam dispensationis, quia votum dubium forte non obligat, sicut nec remissio debiti dubij prodest debitori certo. Sanchez disp. 2. n. 40. & lib. 4. Decal. c. 47. n. 34. Suar. lib. 6. de voto, c. 27. n. 6. Idem quod dicimus de dispensatione voti, dici poterat de rescripto ad beneficia, vel pro illorum executione: si enim petis beneficium curatum, cum tamen sit simplex, nulla est concessio, nisi forte esse curatum, vel simplex, gratia demonstrationis esset appositum, quod tamen non est præsumendum, si eadem oratione concessio fiat, vt re- cte docet Felio, c. super litteris, de rescriptis, n. 4. Idem in impedi- mentis ad matrimonium, ad ordines, ad beneficia; si enim habes vnum impedimentum, dispensationem in alio petas, est grauitus, corruet dispensatio, quia erratur in materia sub- stantiali dispensationis. Ad idem est, si princeps declarasset vol- untatem suam repugnantem dispensationi in aliquo casu, & in sub verbis generalibus peteres illius dispensationem. Vt si dices præta facultatem dispensandi in aliquo casu, non cen- sereur ille casus concessus, quia sub generali concessione non veniunt ea, quæ quis in specie non esset verò similiter concessurus, reg. in generalis, de reg. iur. in 6. sicut in generali concessione aboluendi à reseruat, non comprehenditur hæresis, sic Sanchez lib. 8. disp. 2. n. 24. & lib. 4. in Decal. cap. 47. n. 26. Salas disp. 20. de legib. sect. 15. n. 122. vers. sextum dubium, vbi bene aduertunt, si hæc voluntas repugnans non præcesserit, sed solum quædam naturalis repugnancia, quia minus sima quæque obstat, ob quam conditionem præsumi potest non con- cessuram facultatem, si casus in specie declararetur, validam esse concessionem illam absolutam, quia absoluit concedit.

Verd. de Castro Sum. Pars 1. Mor.

6 Si autem error commissus sit circa personam, cui com- mittitur rescriptum expediendum, cenleo omnino vitare, vt g. affirmasti te esse diocesis Salmantinae, cum tamen sis Vallio- leranz, & rescriptum commissum est Officiali Salmantino, pu- tans Pontifex te esse ex illa diocesi, rescriptum nullum est, quia nec expedire illud potest Officialis Salmantinus, eo quòd ex errore sibi concessum sit, aliis non concedendum: nunquam enim Pontifex alteri ab ordinario dispensandi, nisi ex certa scien- tia rescriptum delegat, iuxta Trident. sess. 22. cap. 5. de reformat. Neque etiam expedire illud potest Officialis Vallioleranus, si- quidem illi commissum non est. Ergo sic Sanchez, lib. 8. disp. 2. nu- mero 39. quamuis contra teneat Basil. lib. 8. c. 17. n. 43. sine. Quòd si error commissus sit circa personam, pro qua est rescriptum concessum, distinguendum est, aut error facit, vt dispensans intelli- gat alium esse, cui concedit dispensationem ab eo, cui te vera con- cedit, aut non facit. si non facit, erit error per accidens, & non vitiabit rescriptum. Qua ratione dicunt communiter Doctores: si eretur in nomine, vt si pro Francisco ponatur Petrus in rescri- pro, non vitari rescriptum; quia nominari Franciscum, vel Pe- trum dispensatum non variat conceptum dispensantis, neque alteri ab eo, qui sibi offertur, intendit dispensationem concedere est expressa decisio Instit. de legat. §. si quis in nomine, & leg. si quis in fundi, 4. ff. de legat. 1. & plures allegans docet Sanchez lib. 8. d. §. 2. n. 37.

7 Quòd si error faciat, vt dispensans intelligat alium esse, cui concedit dispensationem ab eo, cui te vera expolitatus con- cedi; vt si propositus esset Ioannes dispensandus notus, & familiaris dispensanti, cum tamen esset Petrus omnino incogni- tus. Thomas Sanchez num. 38. affirmat, validam esse dispen- sationem, neque huic errorem obstat, si constaret eodem modo concedendam dispensationem Petro incognito, si expressus esset, ac conceditur Ioanni eius noto, & familiari. Mouetur, quia in his Princeps non debet spectare, quis est sibi propo- situs; sed quis est qui verè dispensationem petit, & illa indiget, sicuti administrator sacramentorum, excepto matrimonio, non spectat, quisnam sit, cui est administranda sacramentum, an notus, vel ignotus sibi sit, sed suam mentem dirigit ad eum, qui sibi est præiens.

8 Ceterum credo probabilius hunc errorem vitare omni- no rescriptum. Quia dispensans tantum concedit dispensatio- nem ei, qui sibi est propositus: nullo autem modo est sibi pro- positus is, qui indiget dispensatione, sed alius. Nam licet procurator intenderit proponere indigentem dispensatione, de facto alium proposuit; siquidem alium esse cognouit ex rela- tione dispensans. Ergo dispensans non indigentem dispensatione, sed tibi propositum dispensationem concessit. Ergo est nulla con- cessio. Et confirmo ex §. si quis in nomine, Instit. de legatis, vbi error nominis, aut pronominis legatarij non obstat legato, no- tantur apponitur, quando aliàs de persona constat, quia tunc est error accidentalis: at in præsentis casu non constat de persona, cui petitur dispensatio, & relatio facit, vt profus intelligatur distincta. Ergo, secundo confirmo ex cap. significante, de reser. vbi rescriptum datum contra Vicarium Remensis diocesis, cum ta- men fuerit Leodiensis, irritum deuenit, quia non constabat aliunde de persona, contra quam erat rescriptum impetratum, sed in casu nostro, de persona, cui petitur dispensatio, non constat, imò potius intelligitur dari omnino distincta. Ergo. Et ita tenet gl. in supra d. c. & in c. Rodulphus, eod. tit. Neque obstat exem- plum sacramentorum, quia ibi determinatur persona, cui admini- stratur sacramentum per præsentiam: in præsentis nec determi- natur per petitionem, cum potius eretur in illa, neque per nec- cessitatem, cum sine multæ, quæ eandem necessitatem habeant, quibus omnibus dispensatio non prodest. Ergo ex nullo capite determinatur. Aliàs, vt bene dicit gloss. in d. c. significante, verbo, non de Remensi, vna clausula, quæ certa, & determinata videretur, posset trahi ad plures personas, quod esse non debet, tum quia generalitas in huiusmodi litteris reprobat, tum quia rescripta, & præcipue ad lites, stricti iuris sunt, & potius restringendæ sunt, quam laxandæ.

§. III.

Quid de suppressione veritatis, vel falsitatis ex- pressionem, circa causam finalem.

- 1 Quæ sit causa finalis.
- 2 Quando vitium in hac causa vitiet rescriptum: Proponitur triplex sententia.
- 3 Præfertur tertia sententia affirmans ex sola taciturnitate veritatis, quæ iure debet exprimi, & ex sola expres- sione falsitatis, quæ iure taceri debet, reddi rescriptum subreptum.
- 4 Expressio causæ, & taciturnitas veri debet esse circa causas finales.
- 5 Nomine iuris intelligitur non solum ius scriptum, sed etiam stylus Principis concedentis.

